

Skipulagsstofnun
Rut Kristinsdóttir
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Reykjavík, 15. mars 2013
Tilvísun: UST20130300021/bs

Þverárnáma í Eyjafjarðarsveit-Frummatsskýrsla. Umsögn

Vísað er til bréfs Skipulagsstofnunar dags. 1. mars sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um mat á umhverfisáhrifum ofangreindrar framkvæmdar.

Efnistaka hefur farið fram í Þverárnámu sem er í efri hluta árkeilu þverár ytri um alllangan tíma og er talið að nú þegar hafi um 700.000 m³ verið teknir úr námunni. Til mats á umhverfisáhrifum eru lagðir fram fjórir valkostir að núllkosti meðtöldum. Við mat á umhverfisáhrifum hefur verið fallið frá svokölluðum valkosti III.

Aðalvalkostur framkvæmdaaðila er svonefndur Kostur I. Í honum felst að teknir verða um 590.000 m³ til viðbótar á um 21 ha svæði sem að hluta er innan núverandi námu og í viðbót er ráðgert að bæta nýjum svæðum við námuna. Vinnslutími er talinn verða 10-30 ár.

Grunnástand

Um áhrif efnistökkunnar á þær jarðmyndanir sem fyrir áhrifum verða segir í frummatsskýrslu bls. 24:

„Efnisvinnsla í sethjallann.... er ekki endurnýjanleg. Efnisvinnsla úr árkeilu getur verið endurnýjanleg....Endurnýjunartíminn er hins vegar mjög langur þannig að ekki er um sjálfbærni að ræða. Efnistaka úr árfarveginum er endurnýjanleg, en því aðeins hægt að tala um sjálfbærni að efnistakan valdi ekki skaða á lífríki og endurnýjunartíminn sé í "takt" við nýtinguna.“

Umhverfisstofnun telur ofangreinda umfjöllun skýra og skilmerkilega.

Sjónræn áhrif og áhrif á landslag

Á bls. 35 segir m.a.: „Efnisnáman er í þéttbýlli sveit. Mest land á láglandi, að undanskyldu bökkum Eyjafjarðarár að nokkru, er reitað niður og nýtt til landbúnaðar. Á meðan náman er í vinnslu stingur hún talsvert í stúf við umhverfi sitt þar sem "hvert strá er lagt á fyrirfram ákveðinn stað.“

Náman er ekki mjög áberandi nema í næsta nágrenni og frá Hörgárdal er náman t.d. „álíka greinileg og grónn sprunga í steiptum vegg í metra fjarlægð.“

„Í 4 km fjarlægð eru sjónræn áhrif námunnar hverfandi þótt ekki beri leiti á milli.“

Áhrif á jarðmyndanir

Framkvæmdaaðili telur að áhrif á jarðmyndanir verði talsverð neikvæð. Mikill hluti þessara áhrifa er þegar kominn fram, varanleg og óafturkræf.

Námusvæðið er ekki á náttúruminjaskrá og þar eru ekki jarðmyndanir og vistkerfi sem njóta sérstakrar verndar sbr. 37. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd.

Gróðurfar

„Ekki fundust tegundir sem eru friðlýstar eða á valista á fyrirhuguðum efnistökusvæðum. Efnistakan mun hafa áhrif á mosagróin svæði, grónar malareyrar og vallendi sem hafa verið beitarhólf.“ Áhrif á gróðurfar eru talin óveruleg.

Vatnsvernd

Áhrif efnistökkunnar á grunnvatnsstreymi er talið lítið. Áhrif á vatnsvernd óveruleg. „Mögulegir mengunarvaldar vatns eru fyrst og fremst olíuslys ef olía læki út og hefði áhrif á grunnvatn seinna meir. Hverfandi líkur eru á stóru mengunarslysi. Ef slys yrði þá væri líklega um að ræða leka úr einni vél á svæðinu, þ.e. glussa- eða olíuleki.“ Hvorki verða geymda olíubrygðir né úrgangsolía í námunni. Vinnuvélum verður vel viðhaldið til að draga úr líkum á mengunarslysi.

Hljóðvist

Ekki er talið að hávaði vegna efnisvinnslu verði yfir viðmiðunarmörk utan námunnar.

Fuglalíf

Talið er að í næsta nágrenni nágrenni námunnar verpi einungis algengir mófuglar. „Hins vegar hefur stormmáfur verpt í nágrenni námunnar, en sú tegund er nýlegur landnemi á Íslandi, hefur lítinn varpstofn og er því skráður á valista Náttúrufræðistofnunar Íslands. Umsvif í námunni virðast hafa lítil áhrif á varp við námuna en talið er að það kæmi stormmáfinum best ef hætt væri efnistöku en að öðrum kosti að haga framkvæmdum þannig að sem minnst svæði verði undir hverju sinni.“ (Frummatsskýrsla bls. 59). Efnistakan gæti haft neikvæð áhrif á varp stormmáfs, en áhrif á fuglalíf verður annars óverulegt. Í frummatsskýrslu er bent á að fuglalíf að lokinni vinnslu fer að líkindum nokkuð eftir því hvernig gegnið verður frá námunni. Ef tjarnir með hólum verða í frágenginni námunni er líklegt að slíkt umhverfi myndi leiða til meiri tegundafjölbreytni, en ef leitast væri við að móta einsleitt vallendi á námusvæðinu.

Frágangur

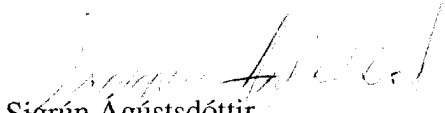
Á bls. 8 er fjallað nokkuð um hvort ásættanlegt sé að skilja við námusvæðið með tjörnum. Umhverfisstofnun hefur bent á m.a. í ritinu Námur, efnistaka og frágangur að slíkur frágangur geti vel komið til álita þar sem svo háttar til að efni er tekið niður fyrir vatnsborð þannig að tjarnir myndast á námusvæðum. Bent hefur verið á dæmis slíks frágangs t.d. við Hladseyrarhæð í Patreksfirði, við Skeiðflöt í Mýrdals og einnig við Valþjófsstað í Fljótsdal.

Niðurstaða:

Umhverfisstofnun telur að efnistaka í Þverárnámu hafi til þessa haft talsverð neikvæð sjónræn áhrif í för með sér. Þessi áhrif eru þegar komin fram og ef frágangur námunnar verður með þeim hætti sem lýst er í frummatsskýrslu munu neikvæð sjónræn áhrif minnka þar sem flatarmál frágenginna svæða verður stærra en sem nemur flatarmáli nýrra svæða sem bætast við námuna. Sjónræn áhrif munu á vinnslutíma námunnar verða nánast alfarið í næsta nágrenni námunnar. Efnistakan er talin óafturkræf og ekki sjálfbær. Umhverfisstofnun telur að takmarka eigi umfang námunnar eins og kostur er til að draga úr sjónrænum áhrifum, en einnig til að hafa sem minnst áhrif á varp stormmáfs í næsta nágrenni námunnar. Þrátt fyrir þau áhrif sem að framan er lýst telur Umhverfisstofnun betra að halda efnistöku áfram, þar eð áhrifin eru þegar komin fram auk þess sem áframhaldandi efnistaka væri í samræmi við þá stefnu stjórnvalda að efnistaka í landinu fari fram í færri og stærrí námum.

Að teknu tilliti til ofangreindra atriða telur Umhverfisstofnun ekki líklegt að frekari efnistaka í Þverárnámu muni hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér.

Virðingarfyllst

Sigrún Ágústsdóttir
Sviðsstjóri

Björn Stefánsson
sérfræðingur